

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,
faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, http://www.sam.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603472

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-02- Nr. (1.1.3E-141) 10-

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2018 M. LAPKRIČIO 28 D. NUTARIMO NR. 1177 „DĖL ATSKIRŲ PROFESIJŲ, KURIŲ DARBUOTOJŲ TRŪKSTA LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ ĮSTAIGOSE, SĄRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO PROJEKTO

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (toliau – Ministerija) parengė ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 28 d. nutarimo Nr. 1177 „Dėl Atskirų profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigose, sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo projektą (toliau – nutarimo projektas).

Nutarimo projekte siūloma įtraukti teismo medicinos eksperto profesiją į Lietuvos Respublikoje trūkstamų profesijų sąrašą.

Nutarimo projekto tikslas – įtraukiant teismo medicinos eksperto profesiją į Lietuvos Respublikoje trūkstamų profesijų sąrašą įtvirtinti teisinį pagrindą didinti teismo medicinos ekspertų darbo užmokestį.

Nutarimo projektą parengti paskatino šios priežastys ir identifikuotos problemos:

Pastebimas nuoseklus teismo medicinos ekspertų skaičiaus mažėjimas ir jų trūkumas. Valstybinės teismo medicinos tarnybos (toliau – VTMT) duomenimis, teismo medicinos ekspertų skaičius jau keletą metų mažėja: 2006 m. jų buvo 89, 2010 m. – 82, 2022 m. – 73¹. Šiuo metu net 18 proc. teismo medicinos ekspertų yra pensinio amžiaus, o dar 4 teismo medicinos ekspertai per ateinančius 5 metus sulauks pensinio amžiaus.

Dalis asmenų, įgijusių teismo medicinos gydytojo kvalifikaciją, dėl mažo darbo užmokesčio, psichologiškai sunkaus darbo neįsidarbina VTMT, o renkasi kitas darbo vietas (draudimo bendroves ir kt.) arba, padirbėję trumpą laiką VTMT, palieka įstaigą, arba perstoja į kitas medicinos specialybes. VTMT pateiktais duomenimis, 2019–2022 m. laikotarpiu VTMT priimti dirbti 6 teismo medicinos ekspertai (2 iš jų teismo medicinos gydytojai), atleista iš viso 14 teismo medicinos ekspertų (iš jų 8 teismo medicinos gydytojai). Taigi atsižvelgiant į šiuos duomenis matoma tendencija, kad įsidarbina perpus mažiau teismo medicinos ekspertų, negu išeina iš darbo VTMT.

Studijuoti norinčių teismo medicinos rezidentūroje atsiranda vis mažiau. Asmenys, įstoję į teismo medicinos rezidentūrą, jos nebaigia, keičia specializaciją, o įgiję kvalifikaciją dėl nekonkurencingo darbo užmokesčio neįsidarbina. Per pastaruosius 10 metų (2011–2022 m.) buvo parengti 26 teismo medicinos gydytojai / ekspertai. Iš jų VTMT liko dirbti tik 17 (65 proc.). VTMT neužtikrinama pakankama teismo medicinos ekspertų kaita tarp vyresnio amžiaus ekspertų ir jauno

¹ Šiuo metu VTMT teismo ekspertų etatų yra 87,5. Užimtų etatų skaičius – 79,35. Faktiškai dirbančių (fizinį asmenų skaičius) – 73.

amžiaus specialistų. Tarnybą palikus pensinio amžiaus ekspertams tenka uždaryti VTMT rajoninius padalinius, tai ženkliai pablogina teismo medicinos paslaugų teikimą ir prieinamumą rajonuose.

Prie aplinkybių, lemiančių teismo medicinos ekspertų trūkumą, prisideda ir tai, jog ekspertui tenka dirbti kenksmingomis ir net pavojingomis darbo sąlygomis: įvykio vietos (prastas oras, sunkiai pasiekiamos vietos, rūšiai, kt.), kontaktas su nusikaltimą padariusiais asmenimis ir nusikaltimo aukomis, pastebėtina, kad trečdalis tiriamųjų atvyksta būdami ūmios ar paūmėjusios psichozės būklės. Teismo medicinos ekspertams tenka dirbti neigiamo emocinio poveikio ir diskomforto sąlygomis.

Dėl teismo medicinos ekspertų trūkumo ir jų skaičius mažėjimo ekspertinių išvadų parengimas užtrunka (teismo medicinos eksperto išvada neretai būna vienintelis įrodymas ikiteisminiame tyrime / byloje) – 11,7 proc. ekspertinių tyrimų VTMT nespėja atlikti laiku. Dėl užsitęsusių teismo medicinos ekspertams paskirtų užduočių atlikimo terminų apsunkinamas teisėsaugos institucijų darbas – ikiteisminio tyrimo trukmė nepateisinamai ilgėja ir tampa neįmanoma jo užbaigti per Baudžiamojo proceso kodekse nustatytus terminus; taip pat padidėja darbo krūviai patiems ekspertams, o tai turi įtakos ne tik tyrimų atlikimo savalaikiškumui, bet ir galimai atliekamo darbo kokybei. Laiku atlikti objektų tyrimai ir ekspertizės užtikrina spartesnį ikiteisminio tyrimo atlikimą (žr. pridedamą lentelę).

2019–2022 m. tyrimų atlikimo terminų dinamika

Metai	2019	2020	2021	2022
Iš viso tyrimų (gyvų, mirusių ir laboratorinių)	36 175	32 380	31 015	33 280
<i>Iš jų: gyvų ir mirusių tyrimų</i>	<i>18 005</i>	<i>16 266</i>	<i>16 833</i>	<i>18 412</i>
Laiku atlikta visų tyrimų, procentais	87,5	88,3	84,9	88,3
Pavėluotai atlikta visų tyrimų, procentais	12,5	11,7	15,1	11,7
Laiku atlikta visų tyrimų, absoliučiais skaičiais	31 653	28 591	26 331	29 386
Pavėluotai atlikta visų tyrimų, absoliučiais skaičiais	4 522	3 789	4 684	3894

VTMT teismo medicinos gydytojų ekspertų vidutinis darbo užmokestis (toliau – VDU) 2022 m. sudarė 2121 Eur ir buvo 1361 Eur (64 proc.) mažesnis nei 2022 m. I–III ketvirčių ASPĮ gydytojų VDU (3482 Eur), 2023 m. teismo medicinos gydytojų ekspertų VDU padidintas ir siekia 2257 Eur, tačiau lyginant su prognozuojamu 2023 m. ASPĮ gydytojų VDU (3959 Eur) bus mažesnis net 75 proc. (1702 Eur).

Pažymėtina, kad nuo 2023 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos medicinos praktikos įstatymo ir Lietuvos Respublikos odontologijos ir burnos priežiūros praktikos įstatymo pakeitimams, kuriais padidinti gydytojų rezidentų bazinio (tarifinio) darbo užmokesčio koeficientai, susidarys neadekvati situacija, nes tam tikrų rezidentūros studijų programų kelių paskutinių rezidentūros studijų metų gydytojų rezidentų darbo užmokestis viršys teismo medicinos eksperto, turinčio ilgametę patirtį, vidutinį darbo užmokestį.

Teismo medicinos ekspertų profesiją įtraukus į trūkstamų profesijų sąrašą, nuo 2024 m. bus sudarytos teisinės sąlygos didinti teismo medicinos ekspertų pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientus iki 100 proc. Remiantis VTMT teismo medicinos ekspertų pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientų didinimo iki 100 procentų skaičiavimais ir atsižvelgiant į ASPĮ gydytojų prognozuojamą 2024 m. VDU – 4556 Eur, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymu nustatytus pareiginės algos pastoviosios dalies maksimalius koeficientus, 2024 m. reikėtų

visų teismo medicinos ekspertų darbo užmokestį didinti iki 50 procentų, siekiant jį padidinti iki prognozuojamo ASPI gydytojų darbo užmokesčio. Tam reikėtų papildomų 2438 tūkst. Eur valstybės biudžeto asignavimų, iš jų 2403 tūkst. Eur darbo užmokesčiui. Atkreiptinas dėmesys, kad teismo medicinos ekspertams, pagal darbo sutartis dirbantiems VTMT, kurioje atliekami ikiteisminio tyrimo objektų tyrimai, draudžiama verstis privačia praktika, o asmenys, kurie verčiasi privačia teismo eksperto praktika, negali dirbti VTMT.

Atsižvelgdami į tai, kad profesijos patrauklumą lemia ne vien tik darbo užmokestis bei finansinio pobūdžio paskatos, bet ir kiti veiksniai turi reikšmingos įtakos profesijos patrauklumui, Ministerija kartu su VTMT vadovu taikys ir vadybines priemones, siekdami spręsti didėjančią teismo medicinos ekspertų trūkumo problemą. Profesijos patrauklumą lemia ir jos svarbos visuomenei suvokimas, sudarytos tobulėjimo galimybės profesinės karjeros metu, galimybė specializuotis, profesijos vertinimas visuomenėje ir visuomenės pasitikėjimas, darbo organizavimo ypatumai ir kitos darbo sąlygos. Šiais metais su VMVT vadovu susitarta dėl vadybinių priemonių, kurios būtų skirtos VTMT teismo medicinos eksperto profesijos patrauklumui didinti, taikymo: bus parengtas ir pradėtas įgyvendinti žmogiškųjų išteklių pritraukimo planas, įvertintos mokamų paslaugų, teikiamų VTMT, apimtys ir nustatytas siekis bent 25 proc. padidinti įplaukų iš mokamų paslaugų apimtis, siekiant gauti daugiau pajamų ir jas nukreipti profesijos patrauklumo didinimo priemonių finansavimui.

Nutarimo projekto įgyvendinimas bus stebimas pagal šiuos rodiklius: teismo medicinos ekspertų skaičiaus didėjimas VTMT per ateinančius kelerius metus. Siektinas dirbančių VTMT teismo medicinos ekspertų pareigybių skaičius – 87,5. Kitas siektinas rodiklis – operatyvesnis ekspertinių tyrimų atlikimas ikiteisminiuose tyrimuose, atsižvelgiant į tai, kad teismo medicinos ekspertams paskirtos užduotys atliekamos ir ekspertinės išvados parengiamos bei pateikiamos ikiteisminio tyrimo institucijoms per ilgai ir tai turi įtakos ikiteisminio tyrimo atlikimo terminams. Siektinas rodiklis – 99 proc. visų ekspertinių tyrimų atliekama laiku. Rodiklio reikšmė – teismo medicinos ekspertams paskirtos užduotys atliekamos, eksperto išvados parengiamos ir pateikiamos ikiteisminio tyrimo pareigūnams per kuo trumpesnius terminus, bet ne ilgiau nei reikia užtikrinti ikiteisminio tyrimo atlikimą Baudžiamojo proceso kodekse nustatytais terminais. Duomenis apie veiklą vykdančius teismo medicinos ekspertus ir tyrimo atlikimo terminų dinamiką kasmet teiks VTMT.

Nutarimo projektas neprieštarauja Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programai, strateginio lygmens dokumentams ir Europos Sąjungos teisės aktams. Nutarimo projektas neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų, nėra notifikuotinas Europos Komisijai. Neigiamų pasekmių priėmus nutarimo projektą nenumatoma.

Nutarimo projektas buvo teikiamas derinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Valstybinei teismo medicinos tarnybai, Lietuvos teismo medikų asociacijai 2022 m. gruodžio 27 d. skelbiant jį Lietuvos Respublikos Seimo Teisės aktų informacinės sistemos Teisės aktų projektų rengimo posistemėje (TAIS Nr. 22-17541). Esminių pastabų nebuvo gauta. Finansų ministerija išvadoje nurodė, kad Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme suplanuotos visos numatomos gauti valstybės biudžeto pajamos ir asignavimai paskirstyti asignavimų valdytojams, todėl šiais metais lėšų teismo medicinos ekspertų darbo užmokesčiui didinti šiame įstatyme nėra numatyta.

Nutarimo projektą parengė Sveikatos apsaugos ministerijos Teisės skyriaus (vedėjas Donatas Kersis, tel. 205 5290, el. p. donatas.kersis@sam.lt) patarėja Inga Girdžiūnaitė, tel. 205 5295, el. p. inga.girdziunaite@sam.lt, Strateginio valdymo departamento Strateginio planavimo skyriaus vyriausioji specialistė Dalia Valaitienė, tel. 266 1449, el. p. dalia.valaitiene@sam.lt.

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 1 lapas.
2. Nutarimo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.

3. Derinimo raštai, 4 lapai.

Sveikatos apsaugos ministras

Arūnas Dulkys

Dalia Valaitienė, tel. 266 1449, el. paštas

5

dalia.valaitiene@sam.lt